

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

Sadoleto, Jacopo

[Francofurti], 1607

VIII. Iac. Sadoletvs Cardinalis Paulo III. Pont. Max S.P.D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

ergo tantum bonum à nobis reiectum est? Nolle enim de
 cuiquam, nō enim id natura, nec consuetudinis est me: me
 men sedis apostolicæ amor, qui mihi penitus infusus est, in
 in hoc loco naturam. Etenim si cōsistat sanctitas tua res bene
 cessuras horum Theologorū ope, qui in doctorib; istis re
 ribus tantū exercitati sunt: credat mihi ipsa, in quo memo
 pio, acerbiorē diffidio, & multiplicatis hæresibus nos ex
 esse discessuros. Quamobrem & quomodo hoc futurum
 aut aliās dicam, aut res ipsa indicabit. Doleo igitur, & de
 ter doleo, quod Alexandrum comitem mihi fortuna in
 Nam cum in me aliquid fortasse insit, quamquam exiguum
 tentie, at tamen publicæ causæ non inopportunū, id illu
 te & adiutore amplius & valentius ceterē erat futurum. O
 semper consilium tuum sapiens, nihilque nisi summa ratio
 te agi solet: mihi tamen & dolere, & timere necesse est qu
 reor, ne sit non leuis plaga publicæ causæ iniecta. Atque h
 rector inspectorem cordium, me hoc testimonium de illu
 neque gratiæ dare, neque vili cupiditati meæ: sed vnam mi
 ritatem, vnam utilitatem publicam, vnam rationem honestam
 & nominis quod tibi eximium & memorabile partum tū
 propositam. Neque tamen audeo à sanctitate tua postulā
 quod postulandum est, neque rogare quod rogandum: p
 ber enim pudor meus, præsertim ab eo Principe, cui omnia
 beo: ne temerarius à sapientissimo existimet, impudens ab
 me de me merito. Hoc solum affirmare non dubito: si sancti
 tua suam prudentissimam atque optimam mentem ad hunc
 nestandum hominem deflexerit, præter rei Christianæ bene
 dum & tuam suam laudem, omnes & res & homines talent
 iudicium atque factum summo opere esse comprobaturus. Rom
 M.D.XXXVII.

VIII

IAC. SADOLETVS CARDINALIS
 Paulo III. Pont. Max. S. P. D.

ACCIPIT ab optimo atque amplissimo Cardinale Fran
 literas, datas VII. Idus Septembris, mihi autem tantū
 nē quam vellem, hoc est tertio Idus Octobris redditas: qu
 ille me hortatur & admonet, ac sanctitatis tuæ verbis etiam
 dat, vt iam exacto ferè eo tempore, quod meæ absentia
 præstitum fuerat ad Urbem quam primum me recipiam: qu
 teresse eis consiliis possim, quæ iam dudum à sanctitate tua
 ra, Christianæ religioni commoda & salutaria, promerere nunc
 mum atq; exequi tempestiuum ipsa indicat: dignamque man
 vna

virtute & sapientia sua, cum correctionem emendationemque
 perfectionum meorum, tum veteris innocentia & integritatis in
 seculis, hoc est in Christiano populo uniuerso, restitua-
 rum. Ego vero his acceptis literis, cum insigni quadam laetitia
 animae voluptate, tum non minore sollicitudine & molestia af-
 fectus sum. Nam cum lararet magnopere, & gauderem, quod in-
 telligebam meum absentis nomen harere etiam nunc in memo-
 ria sanctitatis tuae, quo nihil mihi euenire optatius potest: illud
 tamen grauius molestaeque ferebam, quod non videbam hoc
 tempore, quo pacto possem, id quod semper maxime cupio,
 mandatis tuis voluntatiue parere. Itaque cum pararem ipse me
 ad scribendum sanctitati tuae, ut appropinquante iam exitu mei
 commentis, longiorem mihi a te diem prorogari peterem: alla-
 ta ad me interim sunt Farnesij literae, quae me sancte admonent, ut
 id quod facere decreueram, faciam etiam accuratius: ne qua alie-
 na a mea erga sanctitatem tuam obedientia & voluntate ani-
 mam tuam forte subeat opinio. Ego enim Pater sanctissime, cum
 semper apud sanctitatem tuam esse cupio, quam habeo autorem
 meae omnis dignitatis: tum huic etiam honori & muneri, quod
 mihi ab eadem commissum est, deesse profecto non debeo. Ut
 enim solum amore, qui certe meo in animo erga te flagrans &
 perpetuus est, sed ipso etiam viri boni officio appetere cogar, tum
 tui operato & desiderato conspectu tuo: tum senatoria opera
 meaque obire: ea videlicet, quae ad bonum, & diligentem, &
 amantem Reipub. Cardinalem pertinent, quemadmodum certe
 mihi agere semper propositum est. Quocirca non ego hic qui-
 dem maneo inuitus, in tanta horum populorum omnium erga
 me beneuolentia & voluntate, tam salubri caelo, tot etiam ex me
 actionibus ad fructum meorum populorum, & ad seruandam in
 huiusmodi religionem, quae oppugnabatur, prodeuntibus. Sed
 tamen sanctitatem tuam, urbemque Romanam assidue ante ani-
 mam mihi propositam habeo: non quod meum priuatum ali-
 quod commodum, aut maior istuc iucunditas me vocet: sed quia
 ratio officij, quae apud me semper plurimum valet, desiderare
 me cogit, ut eo sim in loco, in quo & fidem ac pietatem meam
 sanctitati tuae, & Reip. studium atque operam nauare commodius
 possum. Verum mea haec voluntas, aliquot domesticis difficulta-
 tibus implicita, valdeque impedita est, quas quidem commemorare
 difficultates tenue est, & in tantis tuis curis occupationibusque
 ineptum. Tacere autem non licet, si me excusare verè, & is vo-
 lo esse qui semper cupij, ut veritate & recta conscientia fretus,
 mihi subriceam eorum, quae res & causa postulat: quod ingenue
 animo ac liberaliter instituto dignum semper duxi, ut nec sal-
 tas constringeret eius rei, quancumque agere statuisset, causas:

nec veras reticeret. Ergo quo minus sanctitatis tuæ imper-
mandatis vt ad ipsam me conferam, obtemperare statim potero
non iam valetudo prohibet, (satis enim planè mihi veteris
confirmatus) sed illa res magis, quod prouidendum mihi re-
menter est, nè dum Reip. animo optimo deseruio, prout
aliquod dedecus incidam: quod fidei meæ, quam habeo in
te chariorem, macula & detrimento esse possit. Hac me
huc hic detinet, quod facilius hic videor posse necessitati
subuenire, & obuiam ire meæ famæ periculis, quàm in Ve-
cete possem: tanto tibi sumptu in omnibus ferè res neces-
sariamque exiguis meis vectigalibus: quibus præsertim ter-
tium pars in Veronensi pensione detracta sit. Quæ tametsi me
quidem in optimos vltus consumitur: hoc tamen effici, vt
vrbem Romam incoleis nõ liceat: hac præsertim durissima
conditione temporum, de qua multorum ad meliteris mutua
perferitur. Nec verò hæc proferens, fortunam meam accedens
mihi si locuples fieri vellem, maximas sæpè temporum oppor-
tunitates obrulit: in quibus ego magis officium & abstinentiam
in omnibus homines comitatem ac liberalitatem, quàm fructum
lucri aut pecuniæ sum secutus. Et sanctitati tuæ maximas gratias
habeo, atque ago: quæ totiens iam mihi ferè subsidium
pecunia sua largè ac liberaliter, annua etiam constituta militum
cede voluit. Quod ego beneficium tuum erga me, ita amplius
quæ magnū, vt ei nunquam à me referri possit gratia, cum ac-
gratissimè accepissem, re ipsa tamen accipere recusavi. Non
eam causam quidem vt minus tibi obligatus, sed vt me magis
sem similibus: qui ita natus, ita institutus sum, vt neque pecuniam
admodum concupiscam, & parum decorum esse arbitrer
ingemis & dignitatis veræ notionem aliquam habentibus, et
modi mercedibus & pecuniis quasi obstringi, nisi quibus ad
cipe onus aliquod imponitur, & eiusmodi mandat: adminis-
tratio, quæ maiorem fortè sumptum, apparatusq; requirat. Tu
enim legitima quadam sunt constituta præmia, quæ accipere
non fas solum, sed perquam etiam honestum est. Neque ego
cium animi mei exponens, eos reprehendo, si qui fortè sumptum
annuas & mensuarias mercedes ex ærario accipiant: fieri enim po-
test, vt illi multò sapientius hæc de re constituant, quàm ego
dicem: sed tantum eam opinionem & sententiam, quæ mihi
sita penitus & planè innata est, apud sanctitatem tuam ferè
profero. Sola ea cupio vectigalia nancisci, quæ cum ecclesiasticis
sunt, posita sunt in medio sacerdotibus dispartienda, habentibus
administrationē & proutationem sacerdotiorum coniunctam
ad quæ meo iure non nihil aspirare mihi posse videor: non
cursem huc illuc, eorum adipiscendum causa: neque vt ab aliis
P. 1.

Principibus ea obtinere contendam: sed meam spem duntaxat
 in tua optima aduersus me voluntate, quam mihi saepe benigni-
 simis verbis ostendisti, & quam nulla adhuc occasio cōsecuta est,
 expostam habeam. Tranquillum equidem semper habens ani-
 mum, & nulla sollicita expectatione suspensum, quodd constan-
 tiam animi malo & modestiam retinere, quam plurimos fructus
 mens mihi, non flagitandi importunitas prosit. Verum haec ego
 fortasse verbosus: cum sanctitate rāmen tua, tanquam cum pa-
 rente egi. Reliqua nunc agam, vt cum domino meo, vt cum Prin-
 cipe. Si iudicarem, Pater sancte, meam istic aut operam, aut prae-
 sentiam valde opportunam esse vilitatibus publicis: nullo expe-
 ctato tuo imperio, nulla ratione incommodi vilius habita, ad Vr-
 bem statim aduolassē: neque me aut valetudinis meae, aut et-
 iam periculis cogitatio vsquam retinuisset. Cum verd in tanto
 consilio tuo, tantaque sapientia, adstantibus etiam tibi tot pru-
 dentissimis doctissimisque patribus, quorum tanquam orbis ter-
 rarum summum abs te habitus delectus est, mei consilij autoritas pa-
 ruit, aut nihil elucere inter ceteros possit: sanctitatem tuam sum-
 mē rogam a me volo, vt cum bona ipsius venia commorari hic
 vsque ad ver proximum, quo tempore in Italiam & ad concilium
 omnino cogito: colligere que tantisper mearum fortunatum re-
 liquas mihi liceat: in quo magnum in me collatum abs te bene-
 ficium sum arbitraturs. Sin aliter sanctitatis tuae sententia est,
 ea que me vult ad Urbem omnino accedere, si leui modō signifi-
 catione hanc eius voluntatem cognouero, accurram, & appropre-
 rado: neque me causa, neque difficultas vlla detinebit, quo mi-
 nus & tibi & ceteris ostendam, nihil omnium rerum mihi ma-
 gis esse cordi, quam vt praesto sim, & paream iussis omnibus, ac
 mandatis tuis. Quodque hic manere aliquandiu cupiam, totum
 necessitatis cuiusdam esse: quodd verd in Urbem & ad sanctita-
 tem tuam accedere, ipsa iubente paratus sim, id esse propriae &
 perpetuae meae voluntatis. Vale. Carpentoracti, Idibus. Octo. M.
 D. XXXVIII.

IX.

IAC. SADOLETVS CARDINALIS
 Paulo III. Pont. Max. S. P. D.

Cum huc esset allatus nuntius de creatione Cardinalium,
 quos sanctitas tua proximē in Amplissimum collegiū coo-
 ptauit: equidem de ceteris nihil mihi ad iudicandum allumens,
 quorum vitam moresq; ignoro: satisq; confidens abs te omnia
 & sapienter, & optima ratione fuisse acta: de Scoto illo vche-
 menter